

A TITOK

SZKA208_42

Készítette: Bányai László

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIA

8. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. Ráhangelés, a feldolgozás előkészítése					
I/a A titok fogalma					
A	A tanár megkérdezi a diákokat, mi jut eszükbe, ha azt a szót, hallják, hogy „titok”. A tanulók gyors egymásutánban kimondják, ami az eszükbe villan. Ezután közösen megalkotják a titok definícióját. 3 perc	Fogalomtisztázás Gondolkodási képesség	Frontális munka – ötletbörze		P1 (Szómagyarázat)
I/b Tudok egy titkot...					
A	A tanulók párokat alkotnak, és elmesélnek egy olyan dolgot a társuknak, amiről úgy érzik, hogy az titok (vagy a sajátjuk, vagy valaki másé). Ezután a következőkről beszélget az osztály: Milyen érzés egy titkot tudni? Meg kell-e őrizni a titkokat? Mikor igen, és mikor nem? 7 perc	A titokgazda szerepének érzelmi megközelítése Önkifejezés Kritikai gondolkodás	Páros munka – titkok megosztása Frontális munka – beszélgetés		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. Új tartalom feldolgozása					
II/a Kövek a hídról					
A	<p>A tanár felolvas egy történetet, amely a hidakról járműveket kövekkel megdobáló gyerekekről szól.</p> <p>A tanulók 4-5 fős csoportokat alakítanak, és közösen próbálnak meg választ keresni a történethez kapcsolódó feladatlap kérdéseire.</p> <p>A szóvivők a kérdések sorrendjében ismertetik a csoport gondolatait, a tanár pedig moderátorként összefoglalja azokat, majd elmondja a történet végét.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Egy konkrét történet elemzése</p> <p>Empátia Elemzőkészség</p>	<p>Frontális munka – tanári felolvasás</p> <p>Csoportmunka – a felolvasott történet elemzése</p>	D1 (Feladatlap)	P2 (Történet) P3 (A történet folytatása)
II/b Titokfajták					
A	<p>A tanár arra kéri a gyerekeket, hogy gondolják át, kiknek, milyen foglalkozási csoporthoz tartozó embereknek, milyen szervezeteknek lehetnek titkaik. A felvetődő ötleteket felírják a táblára, majd rendszerezik a titokfajtákat.</p> <p>Ezután minden tanuló húz egy kártyát, amelyen valamelyik titokfajta megnevezése olvasható. Az azonos szót húzó diákok alkotnak egy-egy csoportot. A feladatuk az, hogy gyűjtsenek konkrét példákat a kihúzott fogalom körébe tartozó titkokra. Az összegyűjtött példákat a szóvivők ismertetik.</p> <p style="text-align: right;">8 perc</p>	<p>Kategóriák jelentéssel való megtöltése</p> <p>Rendszerezés Deduktív gondolkodás Együttműködés</p>	<p>Frontális munka – ötletbörze (kategóriák)</p> <p>Csoportmunka – ötletbörze (példák)</p>	D2 (Titokkártyák)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c A titkok védelme					
A	Minden csoport kap egy feladatlapot, amelynek segítségével azt gondolják át, hogy személy szerint kik és hogyan, milyen eszközökkel őrzik a titkokat a vizsgált területeken belül, s miért teszik ezt. Végül a feladatlap sorai szerint haladva, minden csoport ismerteti a gondolatait. 7 perc	Meglévő tudás mozgósítása Rendszerezőképesség Együttműködés	Csoportmunka – közös feladatmegoldás Frontális munka – csoportos szóforgó	D3 (Feladatlap)	P4 (Megoldó kulcs)
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés					
III/a Titok vagy közérdekű információ?					
A	A tanár elmondja, hogy a titkok védelmére vonatkozó külső vagy belső paranccsal gyakran szembe kerül egy másik norma, amely így hangzik: a közérdekű információkat mindenkinek joga van megtudni. A tanulók – a tanár irányításával – megpróbálják értelmezni, hogy mi számíthat közérdekű információnak. Ezután kiemelnek egy-két példát a korábban született listákból, és mérlegelik, hogy milyen esetben válhat az adott titok olyan közérdekű információvá, amit nem szabad többé elhallgatni a nyilvánosság előtt. 10 perc	A feldolgozott téma új nézőpontból való megközelítése Nézőpontváltás Kritikai gondolkodás	Frontális munka – irányított beszélgetés		P5 (Szómagyarázat)

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 Szómagyarázat

titok

1. Mások elől elhallgatott, leplezett tény, dolog.
2. Rejtélyes(nek látszó) dolog, jelenség.
3. Valaminek ismeretlen vagy csak kevesek által ismert magyarázata.

Forrás: Magyar értelmező kéziszótár. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1972.

P2 Történet

Kövek a hídról

Egy szürke ködös őszi délutánon egy 13 éves fiú nyitotta meg résznyire a község templomának nehéz tölgyfa ajtaját. A plébános atya éppen az oltárra rakta ki a következő mise kellékeit. Felnézett és megszólította a fiút.

– Miben segíthetek? A gyerek zavartan állt egyik lábáról a másikkra.

- Van egy titkom. Elmondhatom?
- Gyónni szeretnél, fiam? – kérdezte az atya.
- Nem, dehogyis! – hebegte a fiú, hirtelen megfordult és kiszaladt a templomból. A pap megcsóválta a fejét.
- Ha fontos, majd visszajön – dűnnyögte magában. A plébánosnak hamarosan igaza lett. Zoli (mert hogy így hívták a fiút) másnap szinte pontosan ugyanebben az időben megint megnyikorgatta a

templomajtót. Állt egy darabig a bejáratnál, majd félszegen beljebb lépett.

– Hogy hívnak fiam? Nem láttalak még soha téged! – szólította meg a pap Zolit.

– Nem fontos – mondta nyugtalanul Zoli, miközben a kijárat felé sandított.

– Nekem se, ha neked se! – válaszolta kedélyesen az atya, miközben helyel kínálta a kissé ideges fiút.

– Ugye a pap bácsinak nem szabad elmondania a titkokat senkinek? – kérdezte váratlanul Zoli.

– Ha gyónási titok, akkor semmiképpen. – Az atya kedvesen mosolygott és figyelmesen nézett Zolira.

– Én nem vagyok katolikus. Nem tudok gyónni – hadarta Zoli, és a távozást fontolgatva az ajtó felé nézett.

– Ha valaki rám bízta a titkát, és én megígérem, hogy megtartom, azt sem adhatom tovább senkinek. Főbenjáró bűn lenne.

– A fiúk köveket dobálnak. Beavatás. Én is dobtam. Most szombaton a testvérem jön. – Zoliból akadozva ugyan, de jöttek az információk.

– Honnan, hová dobjátok azokat a köveket? – nézett Zolira az atya rosszat sejtve.

– A hidakról az autókra, vonatra. Mindig másik hídról, hogy ne lehessen minket elkapni. Azt is előre megbeszéljük, hogy kinek merre kell szaladni, ha jönne a zsaruk. Aki beárulja a többieket, halál fia. – Zoli arcára kiült a félelem és a bűntudat.

– Szóval te is dobtál, tehát bandatag vagy – állapította meg az atya. Zoli biccentett. – Tudod, hogy milyen nagy baj lehet ebből? – nézett komoran a pap Zoli szemébe.

– Már történt is. Ha az atya olvas újságot, megtudhatja. – Zoli hirtelen fölállt, elindult az ajtó felé.

– A neved... hogyan segíthetnék... mire az atya kimondta ezeket a szavakat, Zoli már kirohant az ajtón.

– Marika, itt van? – Kiabált ki a plébános a kertbe, ahol egy idősebb asszony ápolta éppen a növényeket. – Látta ezt a fiút, aki kiszaladt a templomból?

– Láttam hát! Ez a Zoli gyerek a szomszéd faluból. Az anyját is ismerem, környékbeli lány volt, amíg férjhez nem ment. Miért kérdi Márton atya, csak nem csinált valamit az a gyerek?

– Ezek mindig csinálnak valamit – morogta az atya csak úgy a bajsza alatt. Hirtelen visszament a templomba, civil ruhába öltözött és elsielt.

Néhány nap múlva szinte minden újság az első oldalán hozta a hírt: a rendőrség bravúros akcióban elkapott egy gyerekbandát, akik vonatokat, autókat dobáltak meg felüljárókról, hidakról.

P3 A történet folytatása

A pap végigjárta a környék felüljáróit, hídjait. Visszamenőleg elolvasta a helyi lapokban, hogy melyik hidaknál történtek hasonló esetek. Megkérte két jó ismerősét, hogy segítsenek titokban figyelni. Szerencséje volt, meglátta, amint néhány fiú terepszemlét tart az egyik felüljárónál. Észrevételeiről névtelen levélben beszámolt a rendőrségnek, de Zolit nem említette. A levelet a rendőrség komolyan vette, és ez vezetett a sikeres akcióhoz.

P4 Megoldó kulcs a D3 feladatlap megoldásainak ellenőrzéséhez

Titokfajták	Kik őrzik?	Hogyan őrzik?	Miért őrzik? Mi a cél?
Magántitkok	Magánszemélyek	Emlékezetben Levélben, iratokban, otthon eldugva	Személyes okokból (erkölcsi, anyagi stb.)
Orvosi titkok	Magánszemélyek Orvosok Egészségügyi intézmények	Iratokban Kórlapokon, röntgen és egyéb felvételeken, kórházi zárójelentésekben	További gyógyítás Járványügyi védekezés Statisztikák Kutatások
Vallási titkok	Papok, egyházi hivatalok, magánszemélyek	Emlékezetben, iratokban, levelekben	Morális okokból Vallási meggyőződésből
Ügyvédi titok	Ügyvédek, jogászok, közjegyzők, magánszemélyek	Zárt iratszekrényben, páncélszekrényben	Hivatalból kötelező, magán- vagy közérdeket sértő lenne a nyilvánosságra hozataluk Rendőri, ügyészi utasításra

Titokfajták	Kik őrzik?	Hogyan őrzik?	Miért őrzik? Mi a cél?
Katonai titkok	Hivatásos katonák, tisztek Katonai objektumok, tervező irodák, parancsnokságok	Páncéltermekben, számítógépeken, adathordozókon, titkosítási kódokkal	Az ország védelme, katasztrófa elhárítás Politikai okok Kisebbségvédelem Nemzetközi közösségek (NATO)
Üzleti titkok	Vállalkozások Magánszemélyek Bankok Közhivatalok	Iratokban, számítógépen, sokszor páncéltermekben (pl. tőzsdei papírok, értéklevelek)	Magán- és közösségi vagyoni érdek, államérdek (pl. adózás)
Banki titkok	Bankok, bankfelügyelő állami szervek, magánszemélyek, vállalkozások, mindenki, akinek számlája, kártyája van	A jelszavakat emlékezetben, számítógépen, páncélszekrényekben. Páncéltermekben. Gyakran fegyveres őrséggel	Súlyos gazdasági érdekeket sértene, bűncselekményekhez vezetne, ha a banktitkok kitudódnának.

Titokfajták	Kik őrzik?	Hogyan őrzik?	Miért őrzik? Mi a cél?
Államtitkok	Ügyészség, rendőrség, katonaság, minisztériumok, levéltárak és egyéb közintézmények	Gyakran fegyveres őrökkel és egyéb eszközökkel védett hivatalokban, páncéltermekben	Az államtitkok védelme a közosság, a polgárok érdekeit védi. A titkosítás szigorúan szabályozott, időben korlátozott

P5 Szómagyarázat

közérdek: a politikai filozófiában kialakult fogalom, amely az állam cselekvésének, ill. az állammal szembeni igényeknek az igazolására szolgál. Fogalmát általában összekapcsolják – mint hivatkozási alappal – a *→ közjóval*. A kollektivistista és a totalitárius politikai rendszerekben a ~ magasabb rendű, mint a magánérdek, ezért konfliktusuk esetén a ~nek kell érvényesülnie. A mai alkotmányos demokráciákban a magánérdekkel szemben nincs eleve elsőbbsége, ez csak akkor érvényesül, ha a jogalkotó kifejezetten megengedi. A ~nek jogszabályokban használt ún. határozatlan jogi fogalmát a jogszabályok céljának és rendszerének figyelembevételével lehet helyesen értelmezni... A ~kel szoros összefüggésben állnak a jogszabályokban használt olyan további határozatlan jogi fogalmak, mint pl. a közbiztonság, a közrend. Alkotmányos demokráciákban a ~re az állampolgár is hivatkozhat az állammal szemben, így igényelheti, hogy az állami szervek működése során keletkezett ~ű adatokat megismerhesse.

Forrás: Magyar Nagylexikon, Budapest, 2000.